

การนำตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาด้านการทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรมลงสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

Putting Indicator and Education Quality Assessment Criteria into Practice : Arts and Culture Conservation

อุษาพร เสวกวิ, แน่งน้อย ทรงกำพล
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อีเมล : uan_51@hotmail.com

Usaphorn Sawekwi, Naengnoi Songkamphon
Faculty of Science and Technology , Rajamangala University of Technology
E-mail : uan_51@hotmail.com

บทนำ

การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมเป็นพันธกิจที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินการโดยต้องมีระบบและกลไกในการดำเนินงานและควรมีการบูรณาการเข้ากับพันธกิจอื่น ๆ และจุดเน้นที่สำคัญของการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์กับบุคลากรและนักศึกษาผ่านโครงการ กิจกรรมและการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป้าประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งทั้งในส่วนของการฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาและเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมรวมทั้งส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่ดีขึ้น ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมหลายประการ มีผลกระทบต่อชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย ผู้คนเริ่มถอยห่างจากศรัทธา ความเชื่อในศาสนาซึ่งเป็นหลักสำคัญในการดำรงชีวิต สถาบันครอบครัวกระทบกระเทือนอย่างหนัก เพราะผู้คนต้องดิ้นรนต่อสู้ หาเลี้ยงชีพ ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวเสื่อมลงในขณะที่กระแสวัฒนธรรมจากภายนอกหลั่งไหลเข้ามาตามความต้องการทางสังคม คนไทยก็รับเข้ามาโดยขาดการเลือกสรรให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและรากฐานเดิมของวัฒนธรรมไทยส่งผลให้ระบบโครงสร้างและขนบธรรมเนียมอันดีงามของไทยต้องเสื่อมลง การดำรงตนอยู่ในสังคมตามหลักทางศาสนา กรอบและประเพณีดีงามของไทยถูกละเลยทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ มากมาย

เนื้อหา

สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญวิชาการ วิชาชีพ แล้วยังมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการในพันธกิจการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้อาจารย์ นักศึกษา บุคลากร ชุมชน สังคมและประเทศ ซึ่งสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาจะสามารถดำเนินการได้อาจจะดำเนินการได้ดังนี้

1. การค้นคว้าวิจัย (Documentary Research) ทำได้โดยการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูล ภูมิปัญญาของไทยในด้านต่างๆ ของท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาคและประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมุ่งศึกษาในองค์ความรู้ ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ปัจจุบัน วิธีการศึกษาค้นคว้าวิจัยสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีทั้งการศึกษาจากเอกสาร การใช้ขบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งหมายถึง วิธีการศึกษาที่มีระเบียบวิธีการเฉพาะ ประกอบด้วยการกำหนดปัญหาหรือประเด็นในการศึกษาหรือปฏิบัติงาน การแสวงหาลู่ทางวิธีการในการศึกษา การใช้วิธีการต่างๆในการศึกษาค้นคว้ารวมทั้งการตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้านแล้ว การบันทึกรายละเอียดผลการศึกษาและสรุปผลและนำเสนอผลพร้อมประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้รับทราบโดยทั่วกัน

2. การสืบสานวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่วัฒนธรรมเป็นกระแส ซึ่งมีการสืบทอดจากอดีตมาสู่ปัจจุบันซึ่งการสืบสานวัฒนธรรมดำเนินการได้ตั้งแต่การสืบสานในเชิงประวัติศาสตร์ว่าวัฒนธรรมเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากอะไร ต้นตออยู่ที่ไหน และสืบทอดกันมาอย่างไร อีกส่วนหนึ่งคือการสืบทอดไปข้างหน้าในอนาคตอย่างไร อีกนัยหนึ่งการสืบสานเป็นการปรุงแต่งวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากเดิมให้มีรูปแบบชัดเจนเป็นฐานการรองรับสืบทอดไปเบื้องหน้าด้วย สรุปการสืบสานดำเนินการได้ 3 อย่าง คือ สานสิ่งที่สืบทอดจากอดีตให้เป็นประโยชน์ในอนาคต สานสิ่งปรากฏในปัจจุบันให้พร้อมที่จะรองรับต่อไปในอนาคต และสานสิ่งที่ตนมีให้มาชื่นชมแผ่ความนิยมกว้างออกไปในโลก ในส่วนของวัฒนธรรมไทยมีความหมายรวมถึง ภาษาไทย ศิลปะไทยและประเพณีไทย

2.1 ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติของคนไทยสถาบันการศึกษาอาจจะจัดกิจกรรมในการสืบสานภาษาไทยซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับวรรณกรรม การใช้ภาษาไทย วรรณคดีไทย

2.2 ศิลปะไทย ส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ศิลปะการสร้างภาพวาดฝาผนัง บอกเล่าเรื่องราวต่างๆอาทิพิธีกรรมทางศาสนา การสร้างสิ่งก่อสร้างในทางพุทธศาสนาอาทิ วัด เจดีย์ สถูป

2.3 ประเพณีไทย ซึ่งหมายถึงการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับฤดูกาลและธรรมชาติของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นรวมทั้งสอดคล้องกับความเชื่อทางศาสนา เช่น ประเพณีการบวชลูกแก้วของคนไตหรือชาวไทยใหญ่ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเพณีบุญบั้งไฟของชาวจังหวัดยโสธร ประเพณีทำขวัญข้าวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น นอกจากนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับการละเล่นของชุมชน ท้องถิ่น หรือการละเล่นประจำภาค

3. การฟื้นฟูทางศิลปะและวัฒนธรรม (Arts and Culture Restoration) เป็นการเลือกสรร วัฒนธรรมที่จะสูญหายหรือกำลังจะเสื่อมสลายไปจากสังคมไทย ในส่วนนี้สถาบันอุดมศึกษาอาจจะ ดำเนินการได้โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำหนดจะสูญหายหรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและ มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยม การฟื้นฟูวิถีชีวิตและประเพณีที่ดั่งเดิมแต่สูญหายหรือเสื่อมไปให้กลับคืนมา รวมถึงการสร้างความรู้ความ เข้าใจ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมแก่ทุกคนในชุมชน สำหรับการปรับปรุงหรือฟื้นฟูเมืองหรือชุมชนโบราณ และการดัดแปลงให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ ในปัจจุบันจะต้องได้รับการวางแผนและดำเนินการโดยให้ความเคารพต่อเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ และคุณค่าของที่ตั้งและสถาปัตยกรรม ความงาม และความสมดุลของสังคมที่มีอยู่เดิมทำได้ สถาบันการศึกษาจะทำได้ต้องทำความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบในเรื่องนั้น วิธีการ อาจจะดำเนินการในลักษณะโครงการ กิจกรรม การเสวนาผู้รู้เฉพาะด้าน (Focus Group) การสนทนา ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน ผู้รู้จากสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วใช้ขบวนการของการค้นหา แนวปฏิบัติที่ดี หรือการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ สุดท้ายมีการจัดเก็บองค์ความรู้ทั้งในรูปแบบลาย ลักษณ์อักษร หรือใช้สื่อออนไลน์ก็ได้

4. การอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม (Arts and Culture Conservation) การอนุรักษ์ หมายถึงการกระทำใดใดเพื่อป้องกันการเสื่อมลงและรวมถึงการยืดอายุของมรดกทางวัฒนธรรมและ ธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงต่อผู้คนถึงความมหัศจรรย์ในงานศิลปะและสืบทอดอารยธรรม ของมนุษย์ที่มีอยู่เพื่อให้สิ่งเหล่านั้นแสดงออก ถึงสาระหรือความสำคัญเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของ มนุษย์ สำหรับการอนุรักษ์ชุมชนจะหมายถึงการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีความหมายและความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ การอยู่อาศัย ประเพณีวัฒนธรรม ที่มีการสืบทอดมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน และมีสิ่ง ซึ่งแสดงถึงภูมิปัญญาของคนในชุมชนนั้นๆ ให้มีชีวิตอยู่ได้ วิธีการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมนั้น สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายแนวทางดังนี้

4.1 การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม ซึ่งดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ทางด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของไทยในด้านต่างๆ ของท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งควรมุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีตและสภาพการณ์ปัจจุบัน แนวทางปฏิบัติอาจจะเริ่มโดยการจัดโครงการมีแผนงานให้นักศึกษาได้ทำการศึกษาโดยกำหนดประเด็น ให้ดำเนินการแล้วให้นักศึกษานำเสนอในเวทีกลุ่มใหญ่ๆ และเชิญผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญมาร่วมวิพากษ์ วิจารณ์ และให้ความเข้าใจในรูปแบบการเสวนากลุ่ม

4.2 การปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบให้นักศึกษา บุคลากร ตระหนักถึงคุณค่า สาระสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้าง จิตสำนึกของคนในท้องถิ่นที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ ภูมิปัญญาเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นสนับสนุนให้มี พิพิธภัณฑสถาน เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน

4.3 การถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ โดยการนำภูมิปัญญาที่ผ่านเลือกสรร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบ แล้วถ่ายทอดให้คนในสังคมรับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างศูนย์กลางในการเผยแพร่และใช้ระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าถึงง่าย สะดวกรวดเร็ว

4.4 การเผยแพร่แลกเปลี่ยน เป็นการสนับสนุนให้มีการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวางทั้งวัฒนธรรมภายในประเทศ ระหว่างท้องถิ่นและระหว่างประเทศ มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ

4.5 การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้และความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ

โครงการ กิจกรรมที่สถาบันอุดมศึกษาอาจจะเลือกดำเนินการให้กับบุคลากร นักศึกษา ชุมชน สังคมหรือประเทศชาตินั้นควรมีแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ จุดเน้น จุดเด่นของสถาบัน ในที่นี้จะยกตัวอย่างดังตารางต่อไปนี้

การทำงานบำรุง ศิลปะและ วัฒนธรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	ตัวอย่างโครงการ กิจกรรม
1.การค้นคว้าวิจัย	การศึกษา วิจัย และ เก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทย	เก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่างๆ ของท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาคและประเทศไทยโดยอาจจะใช้ ขบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research :PAR)	1.โครงการศึกษา การเทศน์มหาชาติ 2.โครงการศึกษา รูปทรงของเจดีย์ พระปรางค์ในสมัย สุโขทัย/อยุธยา
2.การสืบสาน วัฒนธรรม	สืบทอดจากอดีตมาสู่ ปัจจุบัน	การสืบสานในเชิงประวัติศาสตร์ ว่าวัฒนธรรมเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากอะไร ต้นตออยู่ที่ไหน และสืบต่อกันมาอย่างไร อีกส่วนหนึ่งคือการสืบทอดไปข้างหน้าในอนาคต	1.โครงการสืบสาน ศิลปลายผ้าไทย 2.โครงการสืบสาน อาหารไทยประจำ ภาค
3.การฟื้นฟูทาง ศิลปะแล้ววัฒนธรรม	การเลือกสรร วัฒนธรรมที่จะสูญเสีย	การเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำหนดจะสูญหายหรือที่สูญ	1.โครงการฟื้นฟูพิธี กรานกฐินและจุด

	หายหรือกำลังจะเสื่อมสลายไปจากสังคมไทยมาทำให้มีคุณค่าและมีมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น	หายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยม การฟื้นฟูวิถีชีวิตและประเพณีที่ดีงาม	ถิ่น
4.การอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม	การกระทำใดใดเพื่อป้องกันการเสื่อมลงและรวมถึงการยืดอายุของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ	การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล วัฒนธรรม การปลูกจิตสำนึก การถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่แลกเปลี่ยน การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น	1.โครงการอนุรักษ์ประเพณีสงกรานต์ของล้านนา 2.โครงการอนุรักษ์ประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญ

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษากำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำแผนงานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมและกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแผน ทั้งนี้ความสำเร็จในแต่ละปีการศึกษาอาจจะเป็นด้านใดด้านหนึ่งที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งในส่วนการฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาและเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมรวมทั้งส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่ดีขึ้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของแผนงานเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีความคิดและเจตคติที่ดีซึ่งสิ่งเหล่านี้โดยอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการสะสม ซึมซับและดูดซับในตัว ของบุคคลที่ได้รับการพัฒนา ดังนั้นในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันจึงต้องวางระบบ และคิดวิเคราะห์ว่าความสำเร็จของการดำเนินโครงการ กิจกรรมควรดำเนินการตรวจวัดความสำเร็จ ในระยะเวลาใดซึ่งอาจจะกระทำเมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษาที่ 1 หรือเมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษาที่ 2 จึงจะเหมาะสมกับการรายงานความสำเร็จของแผนงานและสิ่งที่สำคัญควรมีการบูรณาการพันธกิจด้านอื่น ๆ ด้วย ในการดำเนินงานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษานั้น เริ่มจากการทำแผนงานซึ่งอาจจะประกอบด้วย การฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนา หรือเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทและเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยได้ จัดการเรียนการสอน กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายความสำเร็จของแผนงาน ซึ่งอาจจะกำหนดจาก จำนวนองค์ความรู้หรือบทความที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำหนดขึ้น อาทิ การละเล่นท้องถิ่น วัฒนธรรมสงกรานต์ของชุมชน สมุนไพรและยาไทยโบราณ เป็นต้น ดังนั้นแผนงานของสถาบันการศึกษาจึงควรมีการกำหนดพื้นที่ที่จะเข้าไปศึกษาค้นคว้า กำหนดประเด็นที่จะศึกษา และกำหนดวิธีการศึกษาทั้งการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น การจัดเสวนาผู้รู้ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการและการเผยแพร่ผลจากการศึกษา

และค้นคว้า สำหรับเป้าหมายที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรและนักศึกษาตระหนักถึงคุณค่าของขนบธรรมเนียม ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดในสภาวะจิตใจ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ : 2526, หน้า 24) ดังนั้นการตรวจวัดความสำเร็จนอกจากจะเป็นความรู้ความเข้าใจยังจะต้องวัดผลทางด้านเจตคติ ซึ่งบลูมได้ กล่าวว่าความตระหนักรู้เป็นขั้นต่ำสุดของภาคอารมณ์ความรู้สึก (Affective domain) ซึ่งลำดับขั้นของพฤติกรรมด้านจิตพิสัย เป็น 5 ระดับ ประกอบด้วยการรับรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบคุณค่า และการสร้างลักษณะนิสัย ซึ่งในแต่ละระดับได้กำหนดพฤติกรรมที่จะสามารถวัดได้ดังตารางต่อไปนี้ (Bloom Taxonomy: Affective Domain อ้างอิงจาก ทิศนา แหม่มณี, 2546 : 125)

1. การรับรู้ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์หรือสิ่งเร้าที่มีการแปลความหมายแล้วแสดงออกมารูปของความรู้สึก	1.1 ความตระหนักรู้
	1.2 ความยินดีที่จะรับรู้
	1.3 การควบคุมหรือการเลือกให้ควมสนใจ
2. การตอบสนอง การกระทำที่แสดงออกในรูปของความเต็มใจ ยินยอม พอใจต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เลือกสรรแล้ว	2.1 การยินยอมตอบตกลง
	2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง
	2.3 ความพอใจในการตอบสนอง
3. การเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคมหรือปฏิบัติตามกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนกลายเป็นความเชื่อแล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในเรื่องนั้น	3.1 การยอมรับค่านิยม
	3.2 การนิยมชมชอบในค่านิยม
	3.3 การยึดมั่นในค่านิยม
4. การจัดระบบคุณค่า การสร้างแนวคิด จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยการยอมรับร่วมกันในสังคม	4.1 การสร้างแนวความคิดของค่านิยม
	4.2 การจัดระบบค่านิยม
5. การสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ การนำค่านิยมที่ดีที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัว ปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งเริ่มจากการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบขยายเป็นค่านิยมเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคน	5.1 การวางหลักทั่วไป
	5.2 การสร้างลักษณะนิสัย

การสร้างเครื่องมือวัดความสำเร็จของแผนงานการทำงานบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นอกเหนือจากการวัดความรู้ ยังสามารถวัดความสำเร็จจาก ความรู้สึกนึกคิดและเจตคติ ต้องใช้แบบวัดเจตคติ (Attitude Tool) ที่นำมาใช้กันมี 3 แบบ ได้แก่

1. แบบวัดเจตคติของเทอร์สโตน ซึ่งจะแบ่งช่วงระดับออกเป็น 11 ช่วง ซึ่งจะเหมาะสมกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะวัดอย่างสูงมาก

2. แบบที่สองเป็นแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ท ซึ่งเหมาะการใช้เจตคติของบุคคลทั่วไป โดยแบ่งระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ

3. แบบที่สามเป็นแบบวัดเจตคติของออสกูด ซึ่งเป็นวัดเจตคติที่มุ่งวัดเพื่อการประเมินค่า เช่น วัดความดี - ชั่ว - ความลาด - โง่

การจัดความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และเจตคติของนักศึกษาเมื่อผ่านการพัฒนาในโครงการกิจกรรม เพื่อการฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาหรือเพื่อเผยแพร่ จึงนิยมใช้แบบวัดเจตคติของลิเคิ์ท ซึ่งแบบวัด 5 ระดับซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องวัดเจตคติ ผู้เขียนจะสรุปเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จากการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดให้ชัดเจน กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะรวบรวมทั้งระยะเวลาที่จะดำเนินการวัด

ขั้นที่ 2 เป็นการกำหนดคำนิยาม ความหมายของเจตคติให้ชัดเจน ซึ่งอาจจะประกอบด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาหรือเผยแพร่งานศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

ขั้นที่ 3 คือการสร้างประเด็นคำถาม (item) ให้สอดคล้องและครอบคลุมคำนิยาม ความหมายของเจตคติที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 4 คือพัฒนาแบบวัดเจตคติให้มีคุณภาพที่ดีทั้งในส่วนของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ผ่านการทดลองก่อนการใช้ (Try Out) วิเคราะห์ผลและมีการปรับแก้ไขเป็นแบบวัดเจตคติที่มีประสิทธิภาพ

และขั้นที่ 5 ขั้นสุดท้ายเป็นการกำหนดระดับและการแปลความหมายของเจตคติที่ดำเนินการวัดในส่วนต่อไป ผู้เขียนจะกล่าวถึงคำนิยามและความหมายของการวัดเจตคติในรายละเอียดของการฟื้นฟูการอนุรักษ์ การสืบสาน การพัฒนาและการเผยแพร่

การสร้างแบบวัดพฤติกรรมทางเจตคติจะต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบตามวัตถุประสงค์ของแผนงานและการสร้างข้อคำถามที่แสดงระดับการรับรู้ของกลุ่มบุคคลที่จะได้รับการพัฒนาและคำกริยาที่ควรใช้ในการสร้างแบบวัดระดับการรับรู้ทั้ง 5 ระดับเพื่อให้สามารถตรวจวัดได้อย่างชัดเจน

ระดับการรับรู้	ระดับการรับรู้ย่อย	คำกริยาที่ควรใช้ในการสร้างแบบวัด
1. การรับรู้	1.1 ความตระหนักรู้	ตั้งใจฟังคำบรรยาย
	1.2 ความยินดีที่จะรับรู้	เอาใจใส่
	1.3 การควบคุมหรือการเลือกให้ความสนใจ	กระตือรือร้น มีความสนใจ
2. การตอบสนอง	2.1 การยินยอมตอบตกลง	ยอมรับ เห็นประโยชน์
	2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง	เต็มใจรับไปปฏิบัติ
	2.3 ความพอใจในการตอบสนอง	ปฏิบัติตนสม่ำเสมอ

3. การเกิดค่านิยม	3.1 การยอมรับค่านิยม	เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า มีความ รับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดี ชอบปฏิบัติเป็นกิจวัตร
	3.2 การนิยมชมชอบในค่านิยม	
	3.3 การยึดมั่นในค่านิยม	
4. การจัดระบบ คุณค่า	4.1 การสร้างแนวความคิดของ ค่านิยม	มีระเบียบ มีความประณีต มีบุคลิกภาพยึดมั่น อดทน อดกลั้น ควบคุมตนเอง
	4.2 การจัดระบบค่านิยม	
5. การสร้างลักษณะ นิสัย พฤติกรรม	5.1 การวางหลักทั่วไป	มีเหตุผลในการเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย ให้ความร่วมมือร่วมกิจกรรม ปฏิบัติ จนเป็นนิสัย
	5.2 การสร้างลักษณะนิสัย	

บทสรุป

สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีพันธกิจในด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมควรจัดทำแผนงาน
ด้านนี้ โดยอาจมีแผนงานเกี่ยวกับการฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาและเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม
รวมทั้งส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่ดีขึ้น กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบ
และส่วนที่สำคัญคือการวัดความสำเร็จของการดำเนินงานทั้งการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
ความสำเร็จของระดับแผนงานและความสำเร็จระดับโครงการซึ่งสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับนักศึกษาและผู้
เกี่ยวข้องและเป็นนามธรรมซึ่งผู้เขียนได้เสนอหลักการวัดความสำเร็จเป็นพฤติกรรมด้านจิตพิสัยตาม
หลักการของบลูม (Bloom Taxonomy : Affective Domain) และสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม
ที่เหมาะสม

บรรณานุกรม

- ณวรรธ สายเชื้อ. (2541). แนวทางอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาเมืองสงขลา. วิทยานิพนธ์
ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทัศนคติ การวัดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2560). รายงานการประเมินตนเองเพื่อการประกันคุณภาพ
การศึกษาประจำปีการศึกษา 2560.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). นวัตกรรม หลักสูตรและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: อาร์แอนด์ปรินทร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: อาร์แอนด์ปรินทร์.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557.*

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). *คู่มือการประกันคุณภาพ
การศึกษายานอกระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2554.*